

monográfiája; *Boldor*, A tanítógyűlések fontossága; *Rosca P. Antonescu* bukaresti tanárnak *Tanulmányok az erkölcs és esztétika köréből* című művét ismerteti. A tanítók fizetésrendezéséről, az alkoholizmusról, a orosz, hollandus és japán iskolák köréből van híradás; végül Rousseaura vonatkozó könyvismertetés.

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

A kínai iskolák reformja. A fiatal köztársaság közoktatásügyi miniszteriuma ezidőszert állandóan a reformok előkészítésével foglalkozik. Különösen a főiskolák kérdésével. Tervbe vették, hogy őszre Nankingban négy fakultásos egyetemet állítsanak. Utána Wu-chong és Kanton is kap majd egyetemet. A pekingi egyetemet is egészen újjá szervezik. A jövő évben 7 fakultással nyílik meg az újjá szervezendő pekingi egyetem, mely bőven el lesz látva külföldi tanárokkal. A reformok emez iránya Japán iskolareformjának kezdetére emlékeztet bennünket. Az európai nyelvek terjeszkedésének tág tér fog nyílni ezeken az új kínai egyetemeken. Különösen az angolnak. Az orvosi fakultás nyelve a német lesz, a technikaié német vagy angol, a kereskedelmi, filozófiai, jogi fakultás nyelve angol, a gazdasági szaké is német, angol vagy francia. A vidéki felsőbbiskolák (*kao-tung-hsüch-tang*) egyetemre előkészítő iskolák lesznek. Itt is tanítják az angol, német és francia nyelvet. Minden tanuló szaktanulmányainak megfelelően két európai nyelvet választhat. A középiskolákban (*chung-hsüch-tang*) is ezt a 2—3 európai nyelvet tanítják. A jövő évben 6 tanárképzőt és 30 tanítóképzőt is emelnek. Általában azt lehet tapasztalni, hogy erős az angol és amerikai befolyás, ami különösen a németeknek nem igen tetszik. (Der Ostasiatische Lloyd, 1913. jan. 17.).

A. L.

Francia pedagógiai folyóiratokból. 1. *Certificat d'Aptitude Pédagogique*. Havi folyóirat a tanítóképzés szolgálatában. 1913 januári számában 12 tanító-vizsgálati pedagógiai témát közöl. P. o.: «Az igazságszeretet, mondá Kant, az ember jellemének lényeges része. Az igazságszeretet fejlesztése lényeges része a nevelésnek. Míután e szavakat megmagyarázták, mutassák meg az eszközöket, melyek segítségével felébreszthetik és fejleszthetik tanítványaik igazságszeretetét». Másik tétel: «Határozzák meg, mily szerepet kell juttatni az egészséggtannak nyilvános és magániskoláinkban. Hogyan kell az egészséggtan elveit alkalmazni s hogyan kell tanítani?» Egy harmadik tétel: «Még lehet-e mást tanítanunk arra, hogy helyesen beszéljen s

helyesen írjon? E tekintetben mily értéket lehet tulajdonítanunk a természetadományoknak s mit várhatunk a nevelőtől?» Más tételek meg az erkölcsi felelősségérzet fejlesztését, a suggerálás hatását, a túlterhelés kikerülését tűzik ki feladatul. E szám érdekes vázlatát adja e kidolgozandó tételnek: «Azt mondják, hogy a történet, ha jól tanítják, igazi nevelője a népnek. Magyarazzák meg e nézetet». A vázlat egyik részében — hogyan kell tanítani a történetet, hogy csakugyan nevelő legyen? — azt fejtí ki E. Jolivet, hogy a régi eseményeket ugyan nem szabad mellőzni, azonban bizonyára a mi korunktól nem nagyon távol eső események a különösen nevelő erő tekintetében; ezek az események ugyanis a mi szokásainkkal, politikai és szociális szervezetünkkel, általános műveltségünkkel a legszorosabb kapcsolatban állnak. Érdekes annak kimutatása, hogy a helyesen tanított történet igen alkalmas a köztársasági polgár nevelésére. A. Pézard a cukor iskolai tárgyalására ad mintát.

2. *Revue de l'enseignement primaire*. Öt állandó rovata van: szociális szemle; irodalmi szemle; testületi szemle; iskolai szemle, tudósítások. Aktuális politikai kérdésekkel is foglalkozik és pedig önérzetes, bátor hangon. A március 9. számban pl. M. Laurel a katonai reakció túlzása ellen emel szót. Elítéli az ujságok optimizmusát, melyek jórészt a hároméves katonai szolgálatban látták orvoslását a francia haderő gyengeségének. «Tanítsuk meg az ifjakat tornászni, tanítsuk meg a felnőt embereket lövészetre», ez biztosítja Franciaország védelmét. Ugyane szám ismerteti és megjegyzésekkel kíséri a szocialista pártnak február 28. a képviselőházban benyújtott javaslatát, mely az iskolalátogatás biztosítására vonatkozik. Érdekes a javaslatnak az a része, mely sürgeti a szűk iskola-termek nagyobbítását (e tekintetben a lycéekben is, ahol pedig egy osztályban átlag 20—30 tanuló van, sok a kívánni való), a népes osztályok párhuzamosítását, az iskolai pénztárak gazdagítását, hogy ezek biztosítsák a nyilvános iskolák tanulóinak a könyveket, élelmet s ruházatot, orvosi gyógykezelést. Idézi még a lap a *L'Humanité*-ből Jaurès erre vonatkozó cikkét, melyben kifejti, hogy csakis e törvényjavaslat elfogadása mentheti meg a világi iskolát a reakció fenyegetéseitől s lesz képes hatalmas népnevelést biztosítani. Reméli, hogy a többség nem fogja tagadni, hogy a nemzeti nevelés is lényeges része a nemzeti védelemnek. Az iskolai szemle tanítási példát közöl az érdeklődés központosságára. A hírrovat ismét a világi iskola védelmével s a polgári köröknek a világi iskola érdekében közzétett nyilatkozataival foglalkozik.

3. *Revue internationale de l'enseignement* januári számában V. Glachant tollából olvasunk egy cikket «A francia-tanítás jelenlegi

módszerei a középiskolákban» címmel. E cikkben azonban sem a jelenlegi francia tanítás módszerét nem ismerteti, sem erre nézve pozitív tanácsot nem ad; inkább azon sajnálkozik, hogy elhagyták a régi mestereket (Boissier, Lemaire, Talbot, Petit de Juleville stb.) s hogy a francia nyelv napról-napra veszít régi erejéből s tisztaságából. «Tanítványainknak fogalmuk sincs a francia nyelv tisztaságáról s korrektségéről, túlzásba viszik a technikus terminusok használatát, a sportok s a modern ipar által megteremtett zsargon, mely megtöltötte a nyelvtant, irodalmat egyaránt». Felemlíti, mint súlyos vádat a mai rendszer ellen, hogy a tanárvizsgálatokon éppen a «composition française»-ből készített dolgozatok leggyengébbek már évek óta! Szembe állítja az újabb francia tanítás pozitív módszerével a régi mesterek eljárását. Ezek nem «hámozták meg annyira a szöveg változatait, ezt a szerepet a Sorbonne laboratoriumaira bízta, megelégedtek annyival, hogy gondot fordítottak az ízlés nevelésére s hogy megtanítsanak olvasni és megérteni az irodalom termékeit. A kritikai szellem fejlesztésében s a lélek nemesítésében látja a franciatanítás célját. Az utóbbit az olvasás, az előbbit az olvasottakon való elmélkedés eredményezheti. Szó van még e lapban a francia nyelvnek az Amerikai Egyesült-Államokban való elterjedtségéről; Jean Alazard «Dokumentumok a párisi egyetem történetéhez» cím alatt közöl tudományos értekezést; Pierre Dubois az amyensi lycée történetével foglalkozik. A következő cikkek néhány egyetem évi krónikáját s nevezetesebb eseményeit ismertetik. Érdekes adat, hogy a toulousi egyetemen az idegen egyetemi hallgatók érdekében «cours de français»-t nyitottak meg. Ismerteti az 1912-ben újonnan megnyílt grenadei egyetem rövid történetét. Érdekesek azok az adatok is, melyeket az olasz közokt. miniszterium 1912—13. évi költségvetéséből közöl. Az összes kiadásokra előirányoztak 138,700.000 frankot, melyből 56 millió frank az elemi iskolai oktatásügyre, s ebből 45 millió frank a tanítók fizetésrendezésére való. A középfokú oktatás céljaira 35 millió frankot szántak, ebből 12 milliót a klasszikus, 15·5 milliót pedig a technikai irányú oktatásra fognak fordítani. A felső oktatásügy 20 milliójának több mint fele személyi kiadásokat fedez. Könyvtárakra, tudományos társaságokra 2 millió, a szépművészetekre 6 millió frankot költenek. Az olasz egyetemek közül a kisebb egyetemeken jelentékenyen csökken, a nagyobbakon emelkedik a hallgatók száma. Tíz oly egyetem van, melyen minden fakultás feltalálható. Az olasz egyetemeken aránylag kevés az idegen; az 1911/12. tanévben 258. Belgium egyetemi ügyeiről szólván, érdekes kezdeményezésről ad számot. A bruxellesi egyetem egyik tanára, az *Institut de sociologie* igazgatója, E. Waxweiler «szociális hetet» rendezett, azaz: a négy belga egyetem hallgatói közül vagy

ötvenet összehívott, hogy közösen tanulmányozzák azt a három kérdést, mely Belgium tudományos köreit ma kiváltképen foglalkoztatja: a nyelvkérdést, a munkások technikai nevelését és a demokrata pártok lélektanát. A hallgatókon s Waxweileren kívül számos egyemi tanár is részt vett a vitákban. A tanárok szereplése csak arra szorított, hogy a hallgatók érdeklődését kiterjessék a kérdés minden pontjára s őket véleményök elmondására bírák. A tapintatos eljárás azt eredményezte, hogy a viták, bár ellenkező politikai és vallásos nézetek jutottak kifejezésre, mindvégig higgadtan s tudományos mederben folytak. Ugyane folyóirat februári füzete E. Lavisse jubileumáról számol be. E számban F. Drtina prágai egyetemi tanár, a Comeinus pedagógiájában s életében megnyilatkozó humanitárius eszméről szól. Kimutatja, hogy C. a türelem s béke eszméit hirdette akkor, mikor a vallásos szenvedély egymás ellen hajtott, egyeseket s nemzeteket s ezáltal előfutárjává lett a XVIII. század szellemi mozgalmainak. — Általában megállapítható, hogy a francia pedagógiai folyóiratok az elméletnek is nagy tért szentelnek ugyan, de a gyakorlati és szociális kérdésekkel is behatóan foglalkoznak. Neveléstörténeti kérdéseket is szeretettel felölelnek, s a neveléspolitikai kérdéseket sem mellőzik.

K. G.

Művelődéspolitikai törekvések Japánban. Mikor Mutsu-Hito, a tavaly elhalt nagy japán császár trónralépett (1867), attól az időtől kezdve mind jobban tért hódított az az irányzat, mely a shintó-vallást államvallássá akarta tenni. Tudnivaló, hogy Japánban három vallás van napjainkban: a shintó, a buddhizmus és a keresztény vallás. A shintó ősi természetisztelet és őskultusz, amelyben a császárokat (mikádó) és az uralkodóház tagjait istenekként tisztelik. Ennek a shintó-vallásnak Japán a restauráció óta, amikor u. i. Japán feudális államból alkotmányos ország lett, mind nagyobb teret igyekeztek biztosítani a mikádó kormányai. Ezt erősítették a császár tanügyi rendeletei is. Ennek tulajdonítható a császár iránti lojalitásnak emelkedése is. Míg u. i. a kínai-japán háború idején a harctéri jelentéseket egyszerűen tudomására hozták a császárnak, az orosz-japán háborúban már a jelentések egytől-egyig a mikádó fenségének és isteni erényének tulajdonítják a harctéri sikereket. Ez időben kezdtek az iskolák részére is ú. n. erkölcsi himnuszokat iratni s iskolai ünnepek alkalmával a tanulókat a diplomokba kezdték elvezetni, s általában a shintó-kultuszt igyekeztek nagyobb jelentőségűvé tenni az iskolákban, mint addig. A mindenféle új tanok (szocializmus stb.) elterjedésével szemben mindegyre jobban foglalkoznak a kormánykörök az iskolai erkölcsitanítás átalakításával is. Nemrég